

PREGLED POVIJESTI KOPRIVNIČKE PODRAVINE U 16. STOLJEĆU

Još od sredine 15. stoljeća u Hrvatsku su prodirali Turci. Turski prodori nastavili su se i u 16. stoljeću. Na vlasti u Hrvatskoj nalazio se Vladislav II. Jagelović (hrvatski kralj), a početkom 16. stoljeća u Hrvatsku se kao herceg vratio Ivaniš Korvin. Glavna mu je zadaća bila obrana Hrvatske od neprekidnih turskih napada. Tu je zadaću veoma savjesno izvršio porazivši Turke oko Knina i pod Jajcem, našto je sultan sklopio s Vladislavom II. Jagelovićem sedmogodišnje primirje. Ubrzo je Ivaniš Korvin umro, a Vladislav II. upleo se u rat s Venecijom kao saveznik kralja Maksimilijana. Za nagradu je trebao dobiti otetu Dalmaciju, ali Dalmacija je i dalje ostala u mletačkoj vlasti. Vladislav II. umro je 1516. g. a na prijestolje je došao Ludovik II.

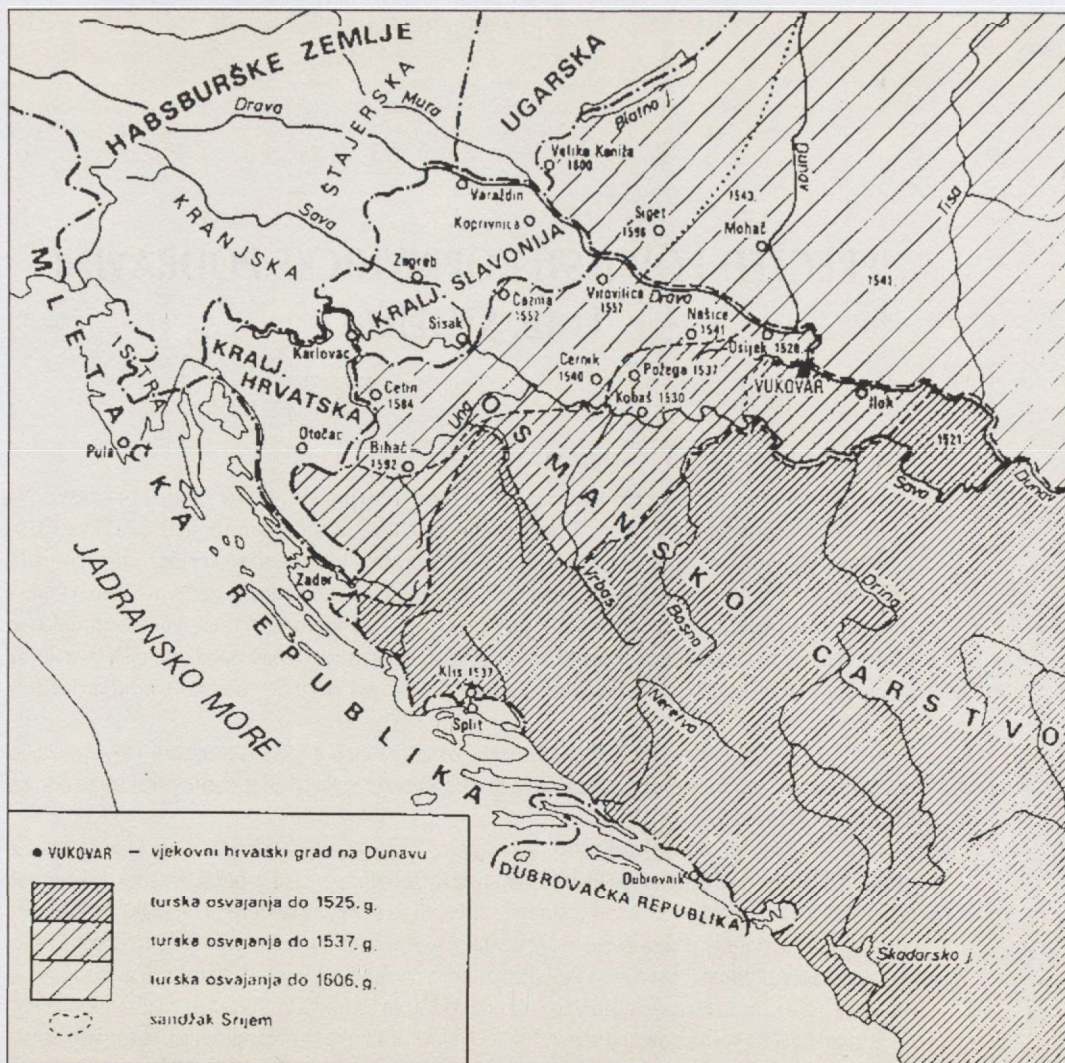
Od 1513. godine hrvatski ban je Petar Berislavić koji je hrabro odbijao turske napade i to zahvaljujući novcu hrvatskog sabora, a dio novca dao je i papa. Posebno se istakao kad je dobro organizirao obranu Jajca. Poginuo je 1520. g. kod Korenice.

Na vlast u Turskoj došao je Sulejman II., te su Turci osvojili Srijem, Knin, Skradin i Ostrovicu. U toj su se nevolji Hrvati priklonili Ferdinandu Habsburškom. U Križevcima se 1526.g. održava sabor na kojem su neki velikaši na čelu sa Krstom Frankopanom zahtijevali da se Hrvatska otcijepi od kralja Ludovika, tj. Ugarske i da na hrvatsko prijestolje pozovu Habsburgovce, a sami Frankopani spremni su osvojiti Bosnu. Turci su i dalje prodirali i osvojili su Ilok, Petrovaradin, Vinkovce, Osijek, a 29.8.1526.g. došlo je do Mohačke bitke između hrvatsko-ugarske vojske pod vodstvom Ludovika II. i Turaka na čelu sa Sulejmanom II. Hrvatsko-ugarska vojska potpuno je poražena, a Ludovik II. utopio se prilikom bijega. Hrvatska je ostala bez kralja.

U Hrvatskoj su se 1.1.1527. godine održala dva sabora. Na saboru u Cetingradu koji je organiziralo hrvatsko plemstvo za hrvatskog kralja izabran je Ferdinand Habsburški. On se obavezao da će za obranu Hrvatske uzdržavati 1000 konjanika i 200 pješaka. Ovaj sabor čvrst je dokaz kako je hrvatski narod u najvažnijim državno-pravnim pitanjima samostalno odlučivao, nezavisno od Ugarske. Na saboru u Dubravi kod Čazme, koji je organiziralo slavonsko plemstvo, za hrvatskog je kralja izabran Ivan Zapolja, kralj u Erdelju i turski vazal. Dolazi do rata za hrvatsko prijestolje. Tim su se ratom najbolje okoristili Turci. Osvojili su Obrovac, Krbavu, Knin, Liku i Jajačku banovinu.

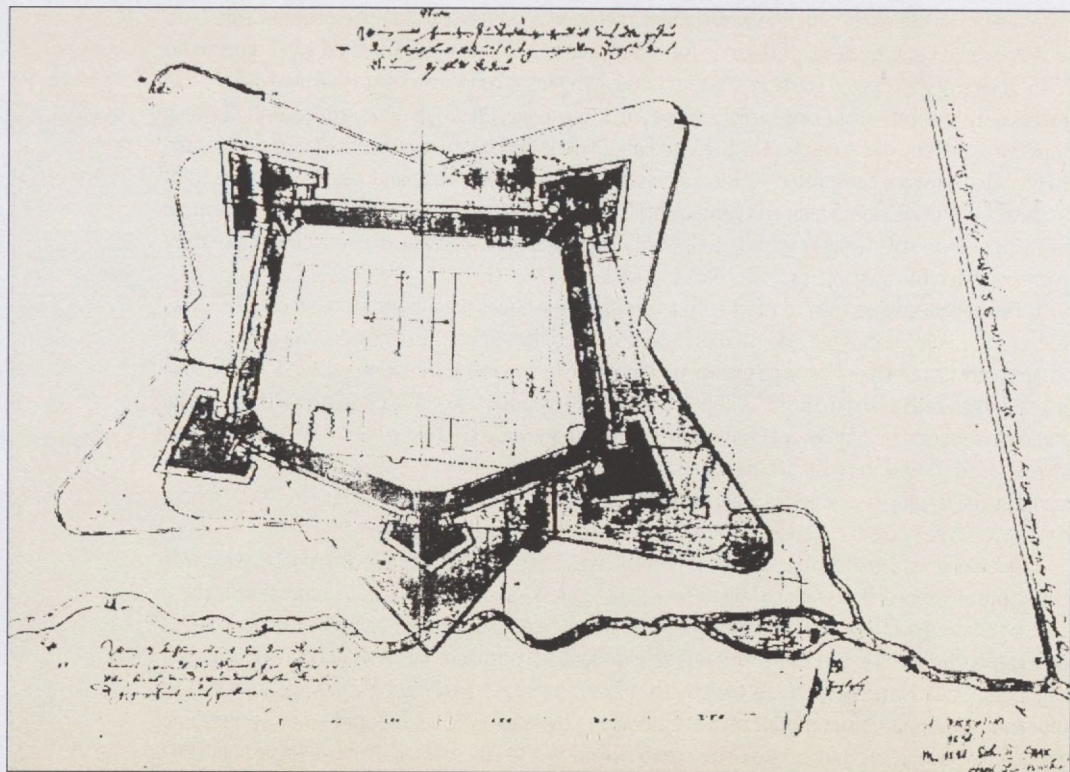
U Velikom Varadinu godine 1538. sklopljen je mir kojim je Ferdinand postao hrvatski kralj, a Ivan Zapolja ostaje kralj u istočnoj Ugarskoj (Erdelju).

Izborom Ferdinanda Habsburškog formirala se Vojna Krajina: Slavonska između Drave i Kupe i Hrvatska između Kupe i mora. Između njih nalazila se Civilna Hrvatska. Svaka Vojna sastojala se od više kapetanija, a sjedište jedne slavonske kapetanije bila je Koprivnica. Hrvatskom i Slavonskom Vojnom zapovijedalo je Ratno vijeće u Grazu, a banu je oduzeto pravo da predstavlja Hrvatsku u Vojnoj jer je Vojna organizirana

kao zasebna zemlja i izuzeta iz Hrvatske. Narod se zato bunio i u Grazu se izuzima područje od Karlovca do Ivanića koje se organizira kao banska krajina na čelu s banom.

Početak 16. stoljeća vladalo je opće siromaštvo zemlje jer zbog čestih prodora Turaka i opće nesigurnosti prestaju se obrađivati polja, a većina prihoda izdvajala se za obranu od Turske. Zbog opće nesigurnosti novac je izgubio svaku vrijednost a novčane rente pretvaraju se u prirodne. Na području Stubice i Susedgrada najbogatiji feudalac bio je Franjo Tahi. On je izrabljivao svoje seljake. Krajem 1571. godine, početkom 1572. godine zbog neprestanih povećanja renti seljaci su ih odbijali platiti osim onih koje je odredio Hrvatski sabor. Krajem 1572. godine odbili su platiti sve rente. Zbog toga Sabor ih je proglasio veleizdajnicima. Tada su seljaci posigli ustanak. Željeli su organizirati vlastitu vladu u Zagrebu i sami se brinuti o gospodarstvu i obrani. Vođe su im bile Matija Gubec i Ilija Gregorić. Sabor je poslao Gašpara Alapića i Josipa Thurna sa vojskom da uguše bunu. Oni su potukli seljačku vojsku 9.2.1573. godine kod Stubičkih Toplica.

POLITIČKA SITUACIJA U KOPRIVNIČKOM KRAJU

Poslije poraza hrvatsko-ugarske vojske na Mohačkom polju 1526. godine, na kojem je poginuo i kralj Ludovik, započinje najteže razdoblje borbe za obranu hrvatskih krajeva. Do sredine 16. st. uz stalnu tursku opasnost Slavonijom hara i stranačka podvojenost plemstva zbog krune i vladarskog naslova u Ugarskoj Hrvatskoj.

U svim tim ratnim zbivanjima i neprijateljstvima Koprivnica je zauzimala važno mjesto. Nove ratne prilike odredile su ovome gradu i njegovim utvrdama novu obrambenu zadaću. Koprivnica se već sredinom 16. st. našla gotovo na granici ugroženog područja preko kojeg su stalno upadale turske čete u sjeverne i zapadne krajeve Hrvatske i Ugarske. Koprivnica je imala važnu ratnu ulogu već u građanskom ratu između pristaša kralja Ivana Zapolje i kralja Ferdinanda Habsburškog. U njoj se okupljaju čete protektora Slavonije, Krste Frankopana, koji ratuje na strani Ivana Zapolje. U jeku ratnih zbivanja u Slavoniji Krsto Frankopan sazvaio je 23.9.1526. godine sabor slavonskog plemstva u Koprivnici gdje je jednoglasno proglašen "skrbnikom i braniteljem" kraljevine. Turci 1529. godine opsjedaju Beč, a 1532. godine dolaze do grada Kisiega. Na povratku iz Beča sultan Sulejman II Veličanstveni podijelio je kod Rasinje vojsku, a veći je dio samo prošao kroz Koprivnicu prema Osijeku.

Poslije prestanka građanskog rata 1537. godine dolazi do složenije organizacije zajedničke obrane protiv turskih napada. Ipak su Turci do sredine 16. st. osvojili Slavoniju i uspostavili graničnu obranu na liniji od Drave kod Kloštra Podravskog duž rijeke Česme i Lonje do Jasenovca na Savi. Tada se Koprivnica našla gotovo na samoj graničnoj fronti. Tim je bitno izmijenjena njezina obrambena uloga. Koprivničke utvrde

neće više braniti same sebe, interese svojih građana i gospodara, već široku obrambenu frontu ispred i iza sebe. Vlastelin Petar Keglević pokušao je fortifikacijskim zahvatima, u razdoblju od 1541. godine do 1546. godine ojačati obranu grada. Poslije toga Koprivnica prelazi konačno u kraljevske ruke i uključuje se u krajiški sustav protuturske organizacije na području Slavonije. Po svojoj funkciji u Slavonskoj krajini Koprivnica je bila utvrđeno naselje. Od 1548. godine. Ovdje je sjedište koprivničke kapetanije, podvrgnute uskoro Varaždinskom generalatu. No, istodobno s djelovanjem krajiških komandi ostaje u varoši na snazi građanska komunalna samouprava na temelju ranijih povlastica slobodnih kraljevskih gradova. U dnevnom životu osjećao se stalan pritisak vojničkog elementa što je otežavalo ionako jako nepovoljne prilike zbog neprekidnih turskih ratovanja, provala, pljačkanja i paleža.

U Koprivnicu godine 1549. došla je carska komisija predvođena graditeljem Dominicom dell' Allio. Komisija je zaključila da se utvrde nalaze u lošem stanju. Takve utvrde nisu mogle zadovoljiti potrebe obrane u novim ratnim prilikama na granici, pa zapovjednik obrane u Slavoniji i Koprivnici kapetan Luka Sekelj dobiva zadatak da nedostatke koprivničke utvrde ukloni. Uz Koprivnicu su najvažnija uporišta obrane ove granice bili Đurđevac i Prođavić (Virje). Stari đurđevački grad bio je vrlo korisna i upotrebljiva utvrda, ali ne i dovoljno prostrana, pa ni čvrsta za teret obrane Podravine, dok se u Prođaviću nalazila manja utvrda u kojoj su se smjestile granične straže. Sigurnost Koprivnice bila je i briga Hrvatskog sabora koji je gotovo na svakom zasjedanju donosio odluke o potrebnim javnim radovima.

Osim problema samih utvrda postojao je problem vojnih vlasti između zapovjednika kraljevske utvrde i starih prava koprivničkih građana koji su sami čuvali gradske ključeve, održavali i zapovjedali svojim gradskim stražama. U vrijeme tih općih napora da se Koprivnica što bolje utvrdi najveće žrtve podnosili su sami građani Koprivnice. U ratnim nevoljama zaboravljena su i pogažena njihova stara prava kraljevskog slobodnog grada. Na njih je spao velik teret javnih radova, a još im je teže bilo zbog samovolje koprivničkog kapetana. Ne samo da su im oduzimali stara prava i povlastice, već su ih poput kmetova tjerali na najrazličitije podaničke poslove. Iako su bili nezadovoljni i žalili se saboru i kralju, njihove tužbe ponavljale se se godinama. Kralj Ferdinand naredio je Luki Sekelju, imenovavši ga kapetanom Koprivnice, Đurđevca i Prođavića kako mora štiti prava siromašnog naroda. Međutim, on je od samog početka radio suprotno. Građanima je branio u susjednim šumama sjeći drva za ogrijev i građu. Branio im je ribarenje u tvrđavnim jezercima. Silio ih je na plaćanje poreza od zemljišta koji im je oduzeo i pripojio kastrumu. Luka Sekelj oteo je građanima Koprivnice gradske ključeve i pradao ih na čuvanje svom kaštelanu. Kralj ga je zbog toga opominjao i naredio da vrati ključeve građanima, tj. gradskom sucu jer pravo čuvanja ključeva imaju oni koji drže u gradu gradske straže.

Godine 1559. Koprivnicu je zadesio veliki požar. Neki turski prebjeg ušao je neopaženo u grad i podmetnuo vatru koja je uništila gotovo cijeli grad. U tom požaru stradala je drvena gradska utvrda. Kralj Ferdinand odmah traži od građana da što prije podignu svoj grad iz ruševina. Oslobađa ih zbog toga plaćanja svih poreza narednih 9 godina. Ova teška nesreća Koprivnice bila je samo još jedna opomena da je sigurnost grada slaba. Od godine 1560. započinje intenzivno nastojanje kralja i Sabora da se u Koprivnici što prije podigne jaka moderna tvrđava. Nova tvrđava sagrađena je na mjestu stare. Drvena zgrada zamijenjena je zemljanim nasipima sa stražarnicama i prsobranima, okružena dubokim širokim opkopima napunjenim vodom. Tvrđavu su gradili kmetovi okolne vlastele, a radovi su često zapinjali i trajali su preko 50 godina.

Do posljednjeg desetljeća 16. st. radovi na izgradnji su završeni i ovdašnja utvrda bila je najveća te vrste na cijelom području između Drave i Save, te postala glavni nositelj obrambenih zadataka na otvorenoj fronti između Virovitice, Đurđevca, Križevaca pa i preko Drave do Legrada i Kaniže. Koprivnica je kao velika ratna tvrđava imala nedovoljno naoružanja. Opskrbljivala je ratnim materijalom okolne tvrđave. Uz već spomenute Đurđevac i Prođavić, u okolici su se nalazile utvrde u Ludbregu, Đelekovcu, Rasinji, Drnju, Sigeću i Novigradu, a u blizini je bio i Legrad pod zapovjedništvom Zrinskih.

Padom Nagykanizse u ruke Turaka 1600. godine stanje u Podravini postaje teže, a upadi sve češći.

PRILIKE U KOPRIVNIČKOM GOSPODARSTVU

Zapadno od Ernuštova vlastelinstva (Koprivnica, Đurđevac, Prodavić) nalazi se niz većih vlastelinstava (Ludbreg i Rasinja) i niz manjih (Herbotija, Subotica, Kutnjak). U 15. st. pojavilo se više područja sa razvijenim vinogradarstvom, s tim da je ono postalo važna grana poljodjelstva na mnogim podravskim vlastelinstvima, naročito onim na područjima Kalnika i Bilogore. U 16. st. vinogradarstvo je najvažnija poljoprivredna grana. Na većini vlastelinstva i posjeda vino je postalo osnovni proizvod. Seljaci su proizvodili vino za tržište i tako su se neposredno uključivali u robno-novčane odnose. Pod takova vlastelinstva i posjede spadali su Ernuševo, Herbotija, Subotica i Rasinja.

Na gospodarski razvoj koprivničkog kraja u 16. st. snažno su utjecali naprekidni ratovi s Turskom. Usporedno s negativnim utjecajima turskih ratova na gospodarski razvoj počinju se u agrarne odnose unositi promjene koje utječu na položaj svih staleža i slojeva te imaju dugotrajan utjecaj na razvoj društva. Hrvatsku, a time i naš kraj pogodila je revolucija cijena. Od četrdesetih godina 16. st. počinju rasti cijene poljoprivrednih proizvoda. Na to je utjecala plaćena vojska u protuturskim utverdama koja se opskrbljivala na lokalnom tržištu. Opći porast cijena obezvrijedio je novčanu rentu. Novčane su daće uglavnom bile fiksirane i feudanci ih nisu mogli lako mijenjati pa se zbog toga oni počinju baviti prodajom poljoprivrednih proizvoda i drugim oblicima trgovine. Zato se razvija posrednička trgovina. Kralj je tražio od Sabora da zabrani takav način trgovine i da dozvoli kmetovima da sami dovoze i prodaju živež vojnicima, ali taj zahtjev je odbijen. Od sredine 16. st. proširuje se izvoz poljoprivrednih proizvoda preko slovenskih pokrajina. Izvozi se stoka, vino, žitarice i med. Tada je teške udarce seljačkoj trgovini počela nanositi primjena vlastelinskog prvokupa. Ratovi s Turcima također su bili faktor pogoršanja položaja seljaka, a pogotovo dužnosti rada na utvrđivanju utvrda i drugi poslovi.

Početak 16. st. vrhunac je razvoja mnogih gradova i gradskih naselja, sredina 16. st. početak je njihova nazadovanja, a kraj stoljeća doba je njihovog nestajanja (osim Koprivnice), odnosno gubljenja gradskih funkcija i pretvaranja u protuturske utvrde financirane izvan svojih urbanih područja. Gradska naselja mogu se podijeliti u trgove, trgovišta i gradove.

U red trgovišta i trgova spadaju Ludbreg, Rasinja, Sveti Ladislav, Đurđevac i Prodavić, dok bi u red gradova spadala samo Koprivnica. Trgovišta su nastajala na vlastelinstvima, a njihovi stanovnici su i dalje podložnici feudalne gospode, ali su uživali različite povlastice dok su njihove općine dobivale upravnu i sudsku autonomiju. U njima su živjeli obrtnici i trgovci, ali i dio poljodjelaca, a ona su postala tržišta za proizvode okolnih seljaka. Feudanci su tada bili zainteresirani za proizvodnju trgovišta, pa su podupirali njihov razvoj. To je bila posljedica činjenice što su se u trgovištima sva feudalna podavanja najlakše mogla prevesti u novčanu rentu.

Turska osvajanja prouzročila su jedno od najsnažnijih demografskih promjena u povijesti Podravine. Došlo je do snažne promjene u prostornoj slici naseljenosti, uz pravi egzodus u krajevima istočno od Koprivnice i nešto blažim demografskim posljedicama u naseljima zapadno od nje. Osim promjena u rasporedu i gustoći naseljenosti došlo je i do masovnog naseljavanja srpskog stanovništva s istoka, a zabilježeno je i prisustvo Njemaca, Mađara, Čeha i drugih. Godine 1520. vlastelinstva Koprivnica, Đurđevac i Prodavić imala su oko 700 kmetova, a 1548. godine u đurđevačkoj utvrdi živjelo je 36 siromašnih prebjega koji se bez vojničkog osiguranja nisu usudili raditi na poljima. U seoskoj općini Pavlovec živjela su 44 kmeta na dravskom otočiću. Trgovište Prodavić Turci su potpuno popalili i uništili te je u njemu živjelo 11 ljudi, a dio građana se sklonio na otok Pod i na obalu Drave u Koćicama gdje su stanovali u pastirskim kolibama.

Bjegunci iz turske Slavonije smjestili su se na dravskim otocima Nart i Drnje. U Koprivnici su još uvijek stanovale 82 obitelji građana. U vrt koprivničke utvrde naselilo se 25 ljudi s područja vlastelinstva i iz turske Slavonije. Godine 1548. na sva tri vlastelinstva bilo je 248 podložnika siromašnih seljaka i prebjega,

Prostorni raspored feudalnih posjeda u Podravini u vrijeme borbi s Turcima

a gotovo svi novi doseljenici živjeli su bijedno.

KULTURA KOPRIVNIČKOG KRAJA

Koprivnička utvrda imala je vrlo važnu ulogu: obranu od Turaka. Iz izvještaja carske komisije iz godine 1549. saznajemo da se utvrda nalazila u vrlo lošem stanju. Hodnik na bedemima je nepokriven i dotajao. Unutar zidina bila je i jedna crkva (franjevačka crkva Sv. Marije) u kojoj se čuva hrana i druge životne potrepštine koja je isto djelomično nepokrivena. Oko utvrda su dvije grabe između kojih je i zemljani nasip i drvena ograda koja se u slučaju potrebe može ukloniti. Stanovanje u dvoru opasno je po život zbog njegove dotrajalosti. Dvor je jedokatan s tornjićem iznad ulaza. Utrvrde grada Koprivnice kao i stari kastrum kraj njega trebalo je obnoviti i prilagoditi tadašnjim potrebama obrane. Godine 1559. Koprivnica je stradala u velikom požaru. Vatra je uništila gotovo cijeli grad. Kralj Ferdinand traži od građana da što prije podignu jaku modernu tvrđavu te ih oslobađa poreza. Građevinske radove započeo je **Domenico dell' Allio**, a nastavili su Joseph Vintana i Franz Markl.

Nova koprivnička utvrda sagrađena je na mjestu stare utvrde. Imala je izgled izduženog pravokutnika na čija su tri kraja izgrađeni bastioni, a umjesto četvrtog ostavljen je stari kaštel. Četvrti bastion izgrađen je kasnije umjesto starog kaštela koji nije mogao zadovoljiti svim zahtjevima artiljerijske obrane. Drvena građa stare tvrđave zamijenjena je zemljinim nasipima sa stražarnicama i prsobranima, okružena dubokim širokim opkopima napunjenim vodom. S vanjske strane tvrđave bila su četiri mala utvrđenja, ravelini

također zaštićeni dubokim jarkom s vodom. Tvrđava je imala dvoja vrata: velika vrata (glavna straža) na strani prema Varaždinu i mala vrata na strani prema Križevcima. Treća vrata (stare gradske utvrde) na strani prema Đurđevcu su uklonjena. Unutar tvrđave bila je stara oružana, vojno zapovjedništvo, glavna straža i zatvor. Koprivnička je tvrđava sada bila mnogo veća nego prije jer je obuhvaćala unutar svojih bedema i bastiona i prostor grada Koprivnice, predgrađe starog kastruma i stari kastrum.

Krajem 16. st. Koprivnica je postala tvrđava-grad za ono vrijeme moderna ratna tvrđava, ali s mnogim nedostacima kao i druge slične tvrđave tog tipa iz 16. st. u Hrvatskoj i Slavoniji.

Današnja župna crkva Sv. Nikole bivša je franjevačka crkva. Srednjovjekovna crkva Sv. Nikole porušena je između 1542. i 1546. godine kada je preuređivana koprivnička tvrđava. Crkva se morala porušiti jer se nalazila upravo na onom mjestu gdje se kopao jarak oko nasipa. Proširenjem gradskog bedema u 16. st. stradala je franjevačka crkva. Od stare crkve ostalo je samo svetište, to je onaj dio prema zapadu, uz kojeg se nadovezuje župni dvor sa sjeverne strane. Oko 1561. godine zbog turskih nadiranja franjevci napuštaju Koprivnicu, svoju crkvu i samostan, a 1575. godine franjevačka crkva Sv. Marije postaje župnom crkvom Sv. Nikole.

Najznačajnije osobe kulturnog života koprivničkog kraja bile su Juraj Husti, Stjepan Brodarić i Baltazar Dvorničić-Napuly.

Juraj Husti rodom je iz Rasinje. Znameniti je putopisac iz 16. st., prvi u hrvatskoj literaturi. Školovao se u Pečuhu i bio je visoko obrazovan. Prilikom opsjedanja i rušenja Rasinje 1532. godine zarobili su ga Turci, te odveli u zarobljeništvo u Carigrad. Proputovao je Egipat, posjetio je šest egipatskih piramida, Palestinu, Anatoliju, a 1542. godine dolazi u Zagreb, a iz Zagreba u Požun. Tu je napisao svoj "Putopis".

Rodom iz Herešina je **Stjepan Brodarić**, diplomat i humanistički pisac. Školovao se u Padovi i Bologni, te postaje doktor kanonskog prava. Nakon studija u Ugarskoj brzo se uspinjao u crkvenim i državnim službama i častima. Više puta je bio kraljev poslanik, a 1522. godine došao je u Rim kod novoizabranog pape Hadrijana VI. pred kojim je održao govor tražeći novčanu i moralnu pomoć u borbi protiv Turaka, kao kraljev kancelar sudjelovao je u bici na Mohačkom polju i jedan je od malobrojnih preživjelih učesnika. Umro je u Mađarskoj. Brodarić nije ostavio većih književnih djela osim "Povijesti Mohačke bitke", te nekoliko poslanica, govora i latinskih pjesama.

Baltazar Dvorničić - Napuly rođeni je Koprivničanec, jedan od najznačajnijih hrvatskih pravnika toga doba. Doktorirao je teologiju i građansko pravo 1589. godine u Bologni. Iste godine odlazi u Zagreb i tu osniva pravničku školu za mladež. Osobitu zaslugu stekao je na razvijanju pravne znanosti u nas, a obavljao je i razne odgovorne dužnosti u crkvenoj hijerarhiji.

Još od 14. st. ima vijesti o Podravicima koji su studirali na sveučilištima srednje i zapadne Europe. Svi su oni osnovno obrazovanje morali steći u svojim naseljima. Župna škola u Koprivnici djeluje od 1590. godine. Bila je smještena u trošnoj zgradi, južno od župne crkve, do tvrđavnih (malih) vrata. Zadatak te škole određivala je potreba crkve, a minimalno i svjetovnih vlasti. Učitelji su svećenici ili svjetovnjaci, a njihov je položaj bio nezavidan. Kao notar i rektor škole spominje se građanin Stjepan Vrbski. Što se studenata na sveučilištu u Beču tiče u razdoblju od 1538. do 1577. godine iz podravskih krajeva najviše je bilo iz Koprivnice (šest), dok su iz Ludbrega studirala samo dva studenta.

ZAKLJUČAK

Druga polovica 16. st. svakako je jedno od najtežih razdoblja u koprivničkoj povijesti. To je vrijeme velikih promjena i prelaska iz kasnog srednjevjekovlja u rano novo vjekovlje. Približavanjem Turaka prednosti dotadašnjeg povoljnog prometnog položaja na križištu važnih puteva bitno su smanjene, te grad nazaduje s obzirom na svoje gospodarske funkcije i na broj svojih žitelja. Neprijateljske osmanlijske čete dolazile su s istoka, a graditelji sa zapada, ali ne s ciljem podizanja nastambi i radionica obrtnika trgovaca i poduzetnika, već oni grade koprivničku utvrdu koja je postala jedna od središnjih točaka obrane od Turaka.

LITERATURA:

1. Adamček, Josip "Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine 15. do kraj 17. stoljeća", Zagreb 1980.
2. Brodarić, Stjepan: "Mohačka bitka 1526.", Vinkovci, 1990.
3. Brozović, Leander: "Građa za povijest Koprivnice", Koprivnica, 1978.
4. Feletar, Dragutin: "Podravina" Centar za kulturu-OOUR Muzej grada Koprivnice, Koprivnica 1988.
5. Horvat, Rudolf: "Povijest slob. i kr. grada Koprivnice", Koprivnica 1991.
6. Šišić, Ferdo: "Pregled povijesti hrvatskog naroda", Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb, 1975.
7. "Koprivnica-grad i spomenici", Odjel za povjest umjetnosti Centra za pvojesne znanosti sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1986.
8. "Podravski Zbornik 1984.", Centar za kulturu - OOUR Muzej grada Koprivnice, Koprivnica, 1984.